

EUROPEJSKA INICJATYWA OBYWATELSKA

Zakończmy zbrodnie przeciw środowisku naturalnemu w Europie:
Inicjatywa obywatelska nadająca Ziemi prawa

Europa, 02.08.2012

Spis treści

TYTUŁ	2
PRZEDMIOT	2
GŁÓWNE CELE	3
TŁO.....	4
PRZEWIDYWANE KORZYŚCI DYREKTYWY O ZBRODNIACH PRZECIW ŚRODOWISKU NATURALNEMU	5
TRAKTATY ODNOŚNIE TEMATU	5

TYTUŁ

Zakończmy zbrodnie przeciw środowisku naturalnemu w Europie: Inicjatywa obywatelska nadająca Ziemi prawa

PRZEDMIOT

My, obywatele europejscy głęboko zainteresowani przyszłością naszej planety nalegamy, zachęcamy Komisję Europejską do przyjęcia legislacji wprowadzającej zakaz popełniania zbrodni przeciwko środowisku naturalnemu (rozumianych jako rozległe szkody, zniszczenie lub zanik ekosystemów na wybranym terenie¹), zapobiegającej temu zjawisku i udaremniającej je.

- Międzynarodowa zbrodnia przeciw środowisku jest proponowana jako piąta zbrodnia przeciwko pokojowi. Poprawka do Statutu Rzymskiego została przedłożona przed Komisją Prawną ONZ.
- Projekt ustawy o zbrodni przeciwko środowisku został opublikowany² i ustanawia on podstawową legislację narodową.
- Projekt Dyrektywy o zbrodniach przeciw środowisku naturalnemu (w załączniku) prezentuje proponowaną ustawę o zbrodni przeciwko środowisku dostarczając regionalnych perspektyw.
- Proponowana Dyrektywa o zbrodni przeciwko środowisku ustanawia niezbędne warunki do klasyfikacji masowych szkód jako czynów kryminalnych, zniszczeń lub zaniku ekosystemów na danym terenie.
- Praca badawcza pt. *Zbrodnia przeciwko środowisku naturalnemu to brakująca piąta zbrodnia przeciwko Pokojowi* (w załączniku), opublikowana przez Konsorcjum Praw Człowieka, w School of Advanced Studies, Uniwersytetu Londyńskiego³ udowadnia, że prawa Ziemi są rozważane w społeczności międzynarodowej od ponad dekady i teoria zbrodni przeciw środowisku opiera się na istniejącym prawodawstwie UE i międzynarodowych traktatach, statutach i dyrektywach.

¹ Zbrodnia przeciw środowisku (ecocide) zdefiniowana przez Polly Higgins jako rozległe szkody, zniszczenie lub zanik ekosystemów na wybranym terenie, w związku z działaniami człowieka lub innymi powodami, do stopnia, gdy pokojowa egzystencja na danym terenie została poważnie zakłócona. Zgłoszona do Komisji Prawnej ONZ w marcu 2010 (jako proponowana poprawka do Statutu z Rzymu).

² Higgins, P., (2012). *Earth is our Business*. Shephard Walwyn (Londyn).

³ Short, D. et al. (2012). *Ecocide is the Missing 5th Crime Against Peace*. The Human Rights Consortium, School of Advanced Studies, University of London (Londyn).

GŁÓWNE CELE

- 1. Klasyfikacja zbrodni przeciwko środowisku naturalnemu jako czynów kryminalnych i umożliwienie pociągnięcia do odpowiedzialności osób prawnych i fizycznych za ich popełnienie według zasady odpowiedzialności za podwładnego (superior responsibility).**
 - 1.1 Zaklasyfikowanie masowych szkód, zniszczeń lub zaniku ekosystemów na danym terenie jako kryminalnych czynów.
 - 1.2 Umożliwienie pociągnięcia do odpowiedzialności za zbrodnię przeciwko środowisku naturalnemu osoby fizycznej i prawnej w myśl zasady odpowiedzialności za podwładnego (superior responsibility).
 - 1.3 Stworzenie prawnego podłoża do pociągnięcia do odpowiedzialności każdej osoby fizycznej i prawnej, powodującej zniszczenia środowiska na danym obszarze.
 - 1.4 Ukazanie osoby fizycznej lub prawnej w świetle publicznym za powodowanie ryzyka oraz/lub dużych szkód lub zaniku ekosystemów.
 - 1.5 Zapewnienie wykonania prawa w imię zasady odpowiedzialności za podwładnego (superior responsibility) w stosunku do wszelkich osób bezpośrednio lub pośrednio sprawujących władzę na danym terytorium, tak jak według międzynarodowego prawa karnego.

- 2. Wprowadzenie zakazu popełniania zbrodni przeciwko środowisku naturalnemu i zapobieganie im na terytoriach europejskich oraz morskich obszarach objętych prawem UE, a także wszelkim działaniom poza UE popełnionym przez obywateli UE lub osoby prawne zarejestrowane w UE.**
 - 2.1 Objęcie wszystkich krajów członkowskich oraz osób fizycznych tą dyrektywą, bez względu na to gdzie potencjalnie niebezpieczne działania były podjęte.
 - 2.2 Narzucenie ogólno-europejskiego i ponad-granicznego obowiązku zapobiegania rozległym szkodom, zniszczeniom lub zanikowi ekosystemów i/lub ich powodowaniu, na poziomie prywatnym lub publicznym.
 - 2.3 Zakaz dokonywania zbrodni przeciw środowisku lub pomagania w ich popełnianiu przez osoby fizyczne lub prawne, stosowany poprzez odpowiednie sankcje kryminalne.
 - 2.4 Zabronienie osobom fizycznym lub prawnym inwestowania w, lub wspierania w jakikolwiek inny sposób działań mogących prowadzić do zbrodni przeciw środowisku naturalnemu.
 - 2.5 Szacowanie ryzyka związanego z potencjalnymi konsekwencjami zbrodni przeciw środowisku naturalnemu
 - 2.6 Wspieranie badań o odnawialnych źródłach energii i innowacyjnych technologiach, które wspomagają zrównoważone wykorzystanie zasobów.

3. Zapewnienie zrównoważonej gospodarki w okresie przejściowym.

- 3.1 Sprzyjanie innowacjom poprzez przekierowywanie inwestycji w kierunku zielonego rozwoju.
- 3.2 Przyjęcie polityki fiskalnej, zachęcającej osoby fizyczne i prawne do zrównoważonych praktyk biznesowych i inwestowania.
- 3.3 Zniechęcanie dotacji dla produkcji i konsumpcji niesprzyjających środowisku; zachęcanie nowych dotacji wspierających przejście do 'zielonej' gospodarki.
- 3.4 Proponowany okres przejściowy dla tych reform to 5 lat⁴.

TŁO

Obecnie obserwujemy masowe szkody i zniszczenia środowisk naturalnych i planety na skalę większą niż kiedykolwiek. 15-ego marca 2012, OECD wydało ostrzeżenie⁵; oczekuje się, że emisje dwutlenku węgla z wykorzystania energii wzrosną o 70% przez następne 38 lat. W wyniku tego uzależnienia gospodarki od paliw kopalnych, w 2100 roku globalna średnia temperatura wzrośnie od trzech do sześciu stopni Celsjusza. W dodatku badania dowodzą, że Ziemia osiągnęła punkt krytyczny; naukowcy ostrzegają, iż wzrost populacji, zniszczenie naturalnych ekosystemów oraz zmiana klimatu, mogą powodować nieodwracalne zmiany w naszej biosferze, na których konsekwencje nie jesteśmy przygotowani ani nie jesteśmy w stanie ich załagodzić⁶.

Prawo grało kluczową rolę w budowaniu systemu, w którym nie rozpatruje się konsekwencji działań w walce o jak najszybsze osiągnięcie zysku. W niektórych krajach korporacje są prawnie zobowiązane do maksymalizacji zysku swoich akcjonariuszy, nie zważając na konsekwencje, takie jak dewastacja środowiska naturalnego. Co więcej, jak dotąd nie istnieje ustawodawstwo skutecznie wdrażające prawa ochrony środowiska. Pierwsza próba wdrożenia takiego prawa została podjęta na poziomie europejskim w 2008 roku wraz z *Dyrektywą w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne*. Ponadto *Unijna Strategia Ochrony Różnorodności Biologicznej 2020* podkreśla konieczność skoordynowania w tym temacie unijnego prawodawstwa⁷.

Preambuła do Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej stwierdza, że "korzystanie z tych praw rodzi odpowiedzialność i nakłada obowiązki wobec innych osób, wspólnoty ludzkiej i przyszłych pokoleń", oraz szuka możliwości promocji zbalansowanego i zrównoważonego rozwoju. Konieczne są nowe prawa chroniące ludzi i planetę, które pozwalają gospodarce i firmom rozwijać się i wykorzystywać możliwości oferowane przez ekologiczne rozwiązania. Konieczne są też rozwiązania prawne, chroniące prawo do życia obecnych i przyszłych generacji.

⁴ Higgins, P., (2012). *Government Concept Paper - Closing the door to dangerous industrial activity* (w załączniku)

⁵ OECD (2012). *OECD Environmental Outlook to 2050*. Dostępne na stronie:

<http://www.oecdbookshop.org/oecd/display.asp?sf1=identifiers&st1=972012011P1>

⁶ Uniwersytet w Kalifornii - Berkeley (2012, Czerwiec 6). *Evidence of impending tipping point for Earth*. ScienceDaily.

Retrieved: August 1, 2012, from <http://www.sciencedaily.com/releases/2012/06/120606132308.htm>

⁷ Wspólna Polityka Rolna, Wspólna Polityka Rybołówstwa, Polityka Spókości. EC (2012). *EU Biodiversity Strategy to 2020 - towards implementation*. Komisja Europejska. Retrieved July 28, 2012, from

<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/2020.htm>

PRZEWIDYWANE KORZYŚCI DYREKTYWY O ZBRODNIACH PRZECIWIW ŚRODOWISKU NATURALNEMU

Pomyślnie wdrożona Dyrektywa o zbrodniach przeciw środowisku naturalnemu przyniesie następujące korzyści dla Europy i jej obywateli:

- (a) Zapewnienie pokojowego współistnienia na naszej planecie nie tylko przez obecne ale także przez przyszłe generacje.
- (b) Przyczynianie się do zmiany w wartościowaniu, aby nacisk kładziony był na szacunku i odpowiedzialności za środowisko naturalne, a także na zrównoważonym rozwoju naszego współczesnego świata.
- (c) Przybieranie roli gospodarza środowiska działającego zapobiegawczo i ostrożnie .
- (d) Angażowanie społeczeństwa w kampanię przeciwko zbrodni przeciw środowisku, w celu rozwijania świadomości na temat zrównoważonego rozwoju.
- (e) Zachęcanie Europejczyków do brania udziału w kształtowaniu polityki UE poprzez podpisanie Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej, rozwijając tożsamość europejską.
- (f) Obniżenie emisji dwutlenku węgla i gazów cieplarnianych pochodzących z paliw kopalnych.
- (g) Polepszenie jakości życia w UE poprzez poprawienie jakości powietrza, wody pitnej i wykorzystanie zasobów naturalnych.
- (h) Poprawienie warunków zdrowotnych obywateli.
- (i) Motywowanie rozwoju pro- ekologicznej gospodarki europejskiej.
- (j) Popieranie innowacji i nowych rozwiązań technologicznych, a przez to tworzenie nowych rynków i miejsc pracy, które z kolei pomogą obniżyć obecny poziom bezrobocia, szczególnie pośród młodych ludzi.
- (k) Poprawienie konkurencyjności europejskich biznesów.

TRAKTATY ODNOŚNIE TEMATU

Obecnie istnieje wiele traktatów popierających traktowanie zbrodni przeciwko środowisku naturalnemu jako czyny kryminalne. Oprócz ratyfikowanych istnieją dwa nie-ratyfikowane traktaty, które również mają związek z tym tematem. Stanowią one dowód, że kraje europejskie już wcześniej zwróciły uwagę na wpływ niebezpiecznych działań człowieka na środowisko i rozpoznały potrzebę ochrony środowiska poprzez prawo kryminalne.

Te nie-ratyfikowane traktaty obejmują *Konwencję o odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone działalnością niebezpieczną dla środowiska*, CETS No.1508. , oraz *Konwencję w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne*, CETS No.: 172 Rady Europy, które zostało ratyfikowane tylko w Estonii.

8 Szczególnie Artykuł 27, Funkcje Komitetów regulacyjnych "Komitet regulacyjny powinien rozpatrywać problemy wynikające z danej Konwencji", gdzie podkreślona była potrzeba stworzenia tej sfery prawa.

Następujące traktaty uzasadniają Europejską Inicjatywę Obywatelską o przyznaniu Ziemi prawa.

❖ **Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.**

Artykuł 83

1. Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w dziedzinach szczególnie poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym, wynikające z rodzaju lub skutków tych przestępstw lub ze szczególnej potrzeby wspólnego ich zwalczania.

Powyższe dziedziny przestępczości są następujące: terroryzm, handel ludźmi oraz seksualne wykorzystywanie kobiet i dzieci, nielegalny handel narkotykami, nielegalny handel bronią, pranie pieniędzy, korupcja, fałszowanie środków płatniczych, przestępczość komputerowa i przestępczość zorganizowana. W zależności od rozwoju przestępczości Rada może przyjąć decyzję określającą inne dziedziny przestępczości spełniające kryteria, o których mowa w niniejszym ustępie. Rada stanowi jednomyślnie po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego.

2. Jeżeli zbliżanie przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich w sprawach karnych okaże się niezbędne w celu zapewnienia skutecznego wprowadzania w życie polityki Unii w dziedzinie, która stała się przedmiotem środków harmonizujących, dyrektywy mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w danej dziedzinie. Dyrektywy te przyjmuje się zgodnie ze zwykłą lub specjalną procedurą ustawodawczą, taką samą jak procedura stosowana do przyjmowania stosownych środków harmonizujących, bez uszczerbku dla artykułu 76.

Artykuł 191

1. Polityka Unii w dziedzinie środowiska przyczynia się do osiągnięcia następujących celów:

- (a) zachowania, ochrony i poprawy jakości środowiska,
- (b) ochrony zdrowia ludzkiego,
- (c) ostrożnego i racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych,
- (d) promowania na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów w dziedzinie środowiska, w szczególności zwalczania zmian klimatu.

2. Polityka Unii w dziedzinie środowiska stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony, z uwzględnieniem różnorodności sytuacji w poszczególnych regionach Unii. Opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody u źródła i na zasadzie „ten kto zanieczyszcza - płaci”.

W tym kontekście środki stabilizujące obejmują w odpowiednich przypadkach klauzulę bezpieczeństwa, która pozwala Państwom Członkowskim na podejmowanie tymczasowych kroków podlegających unijnej procedurze kontrolnej.

Artykuł 194

1. W ramach ustanawiania i funkcjonowania rynku wewnętrznego Unii oraz z uwzględnieniem potrzeby ochrony i naprawy stanu środowiska, polityka energetyczna Państw Członkowskich Unii ma na celu solidarne:

- (a) zapewnienie funkcjonowania rynku energii;
- (b) zapewnienie bezpieczeństwa dostaw energii w Unii;
- (c) wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii, jak również rozwoju nowych i odnawialnych form energii; oraz
- (d) wspieranie wzajemnych połączeń między sieciami energii.

DYREKTYWY UE

❖ Dyrektywa w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zarządzania szkodami wyrządzonym środowisku naturalnemu (2004/35/WE)

Niniejsza dyrektywa ustanawia ramy odpowiedzialności za środowisko w oparciu o zasadę "ten kto zanieczyszcza – płaci", w celu zapobiegania i zarządzania szkodami wyrządzonym środowisku naturalnemu.

10. [...] Niniejsza dyrektywa nie powinna mieć zastosowania do działalności, której głównym celem jest służba na rzecz obrony narodowej lub bezpieczeństwa międzynarodowego.

11. Niniejsza dyrektywa ma na celu zapobieganie i zarządzanie szkodami wyrządzonym środowisku naturalnemu, ale nie narusza praw do odszkodowania za tradycyjne szkody przyznane na mocy odpowiednich umów międzynarodowych regulujących odpowiedzialność cywilną.

20. [...] W sytuacjach, gdy wspomniana szkoda jest wynikiem emisji lub zdarzeń, na które wydano zezwolenie, lub gdy nie było wiadomo o potencjalnej możliwości wystąpienia szkody w momencie odbywania się emisji lub tego zdarzenia, Państwa Członkowskie mogą zezwolić aby podmioty gospodarcze, które nie ponoszą winy za to zdarzenie lub nie są winne zaniedbania, nie ponosiły kosztu podjęcia środków zaradczych.

31. Państwa Członkowskie powinny składać Komisji sprawozdania dotyczące doświadczeń, które zostały zebrane podczas stosowania niniejszej dyrektywy, tak aby umożliwić Komisji rozważenie konieczności wykonania przeglądu niniejszej dyrektywy, uwzględniając wpływ na zrównoważony rozwój i ryzyko, jakie stwarza dla środowiska naturalnego w przyszłości,

Artykuł 5 - Działania zapobiegawcze

1. W przypadku gdy szkody wyrządzone środowisku naturalnemu jeszcze nie wystąpiły, ale istnieje bezpośrednie zagrożenie wystąpieniem takich szkód, podmiot gospodarczy jest odpowiedzialny za bezzwłoczne podjęcie niezbędnych środków zapobiegawczych.

Artykuł 16 - Powiązania z prawem krajowym

1. Niniejsza dyrektywa nie stanowi przeszkody dla Państw Członkowskich w zakresie utrzymywania i przyjmowania bardziej rygorystycznych przepisów związanych z zapobieganiem i traktowaniem szkód wyrządzonych środowisku naturalnemu, włącznie z identyfikowaniem dodatkowych rodzajów działalności, które podlegałyby wymaganiom niniejszej dyrektywy dotyczącym zapobiegania i zaradzenia szkodom, a także identyfikowania dalszych stron za nie odpowiedzialnych.

Artykuł 19 – Wykonanie

1. Państwa Członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy przed dniem 30 kwietnia 2007 r. i niezwłocznie powiadamiają o tym Komisję.

❖ **Dyrektywa w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (2008/99/WE).**

Artykuł 3 - Przestępstwa

Państwa członkowskie zapewniają, by następujące czyny, dokonane bezprawnie i umyślnie lub będące skutkiem przynajmniej rażącego niedbalstwa, stanowiły przestępstwa karne:

- (a) zrzucanie, emisja lub wprowadzanie takich ilości substancji lub promieniowania jonizującego do powietrza, gleby lub wody, które powodują lub mogą spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody lub dla zwierząt lub roślin;
- (b) zbieranie, transport, odzysk lub unieszkodliwianie odpadów, w tym nadzór nad tymi działaniami oraz późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów, w tym także działania podejmowane następnie w charakterze sprzedawcy lub pośrednika (zagospodarowanie odpadów), które powodują lub mogą spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub dla zwierząt lub roślin;
- (c) przemieszczanie odpadów, jeśli działanie to wchodzi w zakres zastosowania art. 2 ust. 35 rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (1) i jest dokonywane w znacznych ilościach, bez względu na to, czy odbywa się w ramach jednego przemieszczenia czy kilku przemieszczeń, które okazują się ze sobą powiązane;
- (d) eksploatacja zakładu, w którym prowadzona jest działalność niebezpieczna lub w którym są składowane lub wykorzystywane niebezpieczne substancje bądź preparaty oraz która, poza zakładem, powoduje lub może spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub dla zwierząt lub roślin;
- (e) produkcja, przetwarzanie, obsługa, wykorzystywanie, posiadanie, przechowywanie, transport, przywóz, wywóz i usuwanie materiałów jądrowych lub innych niebezpiecznych substancji radioaktywnych, które powodują lub mogą spowodować śmierć lub poważne uszkodzenie ciała lub znaczną szkodę dla jakości powietrza, jakości gleby lub jakości wody, lub dla zwierząt lub roślin;

- (f) zabijanie, niszczenie, posiadanie lub przywłaszczanie sobie okazów chronionych gatunków dzikiej fauny lub flory, z wyjątkiem przypadków gdy postępowanie to dotyczy nieznaczonej ilości takich okazów i ma nieznaczonej wpływ na zachowanie gatunków;
- (g) handel okazami chronionych gatunków dzikiej fauny lub flory, ich częściami lub pochodnymi, z wyjątkiem przypadków gdy postępowanie takie dotyczy nieznaczonej liczby takich okazów i ma nieznaczonej wpływ na zachowanie gatunków;
- (h) jakiegokolwiek postępowanie, które powoduje znaczne zniszczenie siedliska przyrodniczego na terenie chronionym;
- (i) produkcja, przywóz, wywóz, wprowadzanie do obrotu lub wykorzystywanie substancji zubożających warstwę ozonową.

Artykuł 4 - Podżeganie i pomocnictwo

Państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić, że podżeganie do postępowania umyślne o którym mowa w art. 3, oraz pomocnictwo w jego podejmowaniu będą podlegać karze jako przestępstwa karne.

Artykuł 5 - Sankcje

Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by przestępstwa, o których mowa w art. 3 i 4, podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym sankcjom karnym.

Artykuł 6 - Odpowiedzialność osób prawnych

1. Państwa członkowskie mają obowiązek zapewnić, by osoby prawne mogły podlegać odpowiedzialności za przestępstwa, o których mowa w art. 3 i 4, jeśli przestępstwa te zostały popełnione na ich korzyść przez jakąkolwiek osobę zajmującą pozycję kierowniczą w strukturze osoby prawnej, działającą indywidualnie lub jako członek organu osoby prawnej, w oparciu o:

- (a) prawo do reprezentowania osoby prawnej;
- (b) uprawnienia do podejmowania decyzji w imieniu osoby prawnej; lub
- (c) uprawnienia do sprawowania kontroli w strukturach osoby prawnej.

2. Państwa członkowskie zapewniają również, by osoby prawne mogły podlegać odpowiedzialności w przypadku, gdy brak nadzoru lub kontroli ze strony osoby, o której mowa w ust. 1, umożliwił popełnienie przestępstwa, o którym mowa w art. 3 i 4, na korzyść osoby prawnej, przez osobę pozostającą pod jej zwierzchnictwem. Odpowiedzialność osób prawnych na podstawie ust. 1 i 2

3. Nie wyklucza postępowania karnego przeciwko osobom fizycznym, które są sprawcami, podżegaczami lub pomocnikami w popełnianiu przestępstw, o których mowa w art. 3 i 4.

Artykuł 7 - Sankcje wobec osób prawnych

Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki, by osoby prawne podlegające odpowiedzialności za przestępstwo zgodnie z art. 6 podlegały skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym sankcjom karnym.

UMOWY MIĘDZYNARODOWE

❖ Konwencja z Aarhus: O dostępie do wymiaru sprawiedliwości

Artykuł 1

W celu przyczynienia się do ochrony prawa każdej osoby, z obecnego oraz przyszłych pokoleń, do życia w środowisku odpowiednim dla jej zdrowia i pomyślności, każda ze Stron gwarantuje, w sprawach dotyczących środowiska, uprawnienia do dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości zgodnie z postanowieniami niniejszej Konwencji.

❖ Europejska Konwencja Praw Człowieka

Artykuł 2 Prawo do życia

1. Prawo każdego człowieka do życia jest chronione przez ustawę. Nikt nie może być umyślnie pozbawiony życia, wyjąwszy przypadki wykonania wyroku sądowego, skazującego za przestępstwo, za które ustawa przewiduje taką karę.

W obecnie praktykowanym ustawodawstwie⁹ występuje obowiązek zamknięcia jakichkolwiek działalności przemysłowych uznanych za zagrażające życiu człowieka.

❖ Umowa z Kopenhagi

1. Podkreślamy, że zmiany w klimacie to jedno z największych wyzwań naszych czasów. Mamy silną polityczną wolę do walki przeciwko tym zmianom, w zgodzie z zasadą wspólnych lecz podzielonych odpowiedzialności oraz odpowiednich zdolności. Aby osiągnąć cele Konwencji stabilizujące koncentracje gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie zapobiegającym niebezpiecznym, antropogenicznym zmianom w systemie klimatycznym, powinniśmy, zgodnie z rezultatami badań naukowych o maksymalnym wzroście temperatury globalnej na poziomie 2 stopni Celcjusza, na bazie sprawiedliwości i w kontekście zrównoważonego rozwoju, rozwinąć długoterminową współpracę zwalczającą zmiany klimatyczne. Rozpoznając najważniejsze efekty zmian klimatycznych i potencjalne efekty działań wymierzonych przeciw tym zmianom na kraje szczególnie narażone na szkody, stwierdzamy potrzebę stworzenia programu adaptacyjnego z międzynarodowym wsparciem.

4. Załącznik I – Strony zobowiązują się do indywidualnego lub w grupie wprowadzenia handlu emisjami z celami na 2020 rok, przedstawionymi w Dodatku I, Załączniku I *Strony sekretariatu* do 31 stycznia 2010 opracowane jako dokument INF. Załącznik I *Strony będące Stronami do Protokołu w Kioto* także wzmocnią redukcje emisji zapisane w Protokole z Kioto.

⁹Oneryildiz v Turcja [2004] ECHR 657

❖ **Protokół z Kioto**

Unia Europejska wraz z krajami członkowskimi, ratyfikowała Protokół z Kioto. Wspólnota Europejska zobowiązała się do redukcji emisji gazów cieplarnianych o 92% w stosunku do roku bazowego (załącznik B).

Artykuł 2

1. Każda Strona wymieniona w załączniku I, realizując swoje zobowiązania do ilościowo określonego ograniczenia i redukcji emisji zgodnie z art. 3, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju:

- (a) wdroży lub będzie rozwijać kierunki polityki i środki właściwe dla warunków krajowych, takie jak:
 - i. poprawa efektywności energetycznej w odpowiednich sektorach gospodarki krajowej;
 - ii. ochrona i zwiększenie efektywności pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским, uwzględniając swoje zobowiązania wynikające z odpowiednich porozumień międzynarodowych w zakresie ochrony środowiska; wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej, zalesiania i odnowień;
 - iii. wspieranie zrównoważonych form gospodarki rolnej w kontekście ochrony klimatu;
 - iv. badania, wspieranie, rozwój oraz zwiększenie wykorzystania nowych i odnawialnych źródeł energii, technologii pochłaniania dwutlenku węgla oraz zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska;
 - v. stosowanie instrumentów rynkowych oraz stopniowe zmniejszanie lub eliminacja niedoskonałości rynkowych, zachęt podatkowych, zwolnień podatkowych i celnych oraz dotacji, sprzecznych z celami Konwencji, we wszystkich sektorach emitujących gazy cieplarniane;
 - vi. zachęcanie do wprowadzania w odpowiednich sektorach reform mających na celu wspieranie polityki i środków ograniczających lub redukujących emisje gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским;
 - vii. działania w sektorze transportu mające na celu ograniczenie lub redukcję emisji gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским;
 - viii. ograniczenie lub redukcja emisji metanu poprzez jego odzyskiwanie i wykorzystywanie w gospodarce odpadami oraz w produkcji przesłaniu i dystrybucji energii;

Artykuł 3

1. Strony wymienione w załączniku I zapewnią, indywidualnie lub wspólnie, iż zagregowane emisje tych gazów nie przekroczą przyznaných im ilości, obliczonych zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu oraz na podstawie określonych w załączniku B ilościowych zobowiązań tych Stron do ograniczenia i redukcji emisji. Redukcje, do których zobowiązują się Strony są opisane w załączniku B, i wynoszą obniżenie ekwiwalentu dwutlenku węgla o co najmniej 5 procent poniżej poziomu emisji z 1990 r. o w latach 2008-2012.

Artykuł 10

[...] wszystkie Strony [...]

(b) sformułują, wdrożą, opublikują i będą regularnie uaktualniać krajowe i, o ile to konieczne, regionalne programy obejmujące działania przeciwdziałające zmianom klimatu i ułatwiające odpowiednią adaptację do nich:

❖ Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja z Bonn)

Celem konwencji z Bonn jest ochrona wędrownych gatunków na całym świecie. Strony Konwencji w miarę możliwości i potrzeby, będą dążyć do zapobiegania, zmniejszania lub kontrolowania czynników stanowiących zagrożenie lub mogących stanowić zagrożenie gatunków wędrownych wymienionych w Załączniku.

Artykuł II Podstawowe zasady

1. Strony uznają wagę ochrony gatunków wędrownych i zgody Państw Strefy na podjęcie działań w celu ochrony tych gatunków wszędzie tam, gdzie jest to możliwe i właściwe. W działaniach tych szczególnie uwzględnione powinny być te gatunki zwierząt wędrownych, których stan zachowania jest nieodpowiedni. Dla ochrony tych gatunków i ich siedlisk właściwe i niezbędne kroki powinny być podejmowane indywidualnie lub we współpracy z innymi Państwami Strefy tych gatunków.

2. Strony uznają potrzebę podjęcia działań dla uniknięcia zagrożenia jakiegokolwiek gatunku wędrownego.

3. W szczególności strony:

- (b) powinny sprzyjać badaniom nad gatunkami wędrownymi, współdziałać w tych badaniach i popierać je;
- (c) podejmą starania dla zapewnienia bezzwłocznej ochrony gatunków wędrownych wymienionych w załączniku I; oraz
- (d) podejmą starania w celu zawarcia porozumień dotyczących ochrony i zarządzania gatunkami wędrownymi wymienionymi w załączniku II.

Artykuł III Zagrożone gatunki wędrowne

4. Strony będące Państwami Strefy któregoś z gatunków wędrownego wymienionego w załączniku I podejmą starania w celu:

- (a) ochrony i, o ile jest to możliwe i właściwe, odtworzenia tych siedlisk gatunku, które są ważne dla zapobieżenia groźbie jego zagłady;
- (b) zapobiegania, usuwania, kompensowania lub minimalizowania, w zależności od potrzeb, niekorzystnego oddziaływania lub przeszkód poważnie utrudniających bądź uniemożliwiających wędrówkę gatunków; oraz
- (c) zapobiegania, zmniejszania lub kontrolowania, w możliwym i właściwym zakresie, czynników stanowiących zagrożenie lub mogących zwiększyć zagrożenie gatunków, włącznie ze ścisłym kontrolowaniem wprowadzania gatunków egzotycznych lub kontrolowaniem bądź eliminowaniem takich gatunków już wprowadzonych.